

ВИСНОВОК

рецензента

доктора педагогічних наук, професора **Федоришина Василя Ілліча**
на дисертацію **П'явки Катерини Миколаївни** на тему
**«Формування музично-творчих здібностей здобувачів фахової
передвищої освіти засобами інструментального виконавства»**,
поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво)

У поданому на рецензування дисертаційному дослідженні П'явки Катерини Миколаївни порушується проблема формування музично-творчих здібностей здобувачів фахової передвищої освіти засобами інструментального виконавства. Актуальність обраної дисертанткою для дослідження проблеми зумовлюється низкою причин, вочевидь пов'язаних із зміною базових світоглядних установок в суспільстві, які, проєктуючись у свідомість та суспільну поведінку, суттєво підвищують вимоги до професійного навчання.

Означена тенденція простежується в галузі музично-педагогічної освіти, зокрема у здобувачів фахової передвищої освіти, адже їх професійна діяльність вимагає розвинутих творчих здібностей, які збагачуються у процесі фахового навчання і можуть проявлятися у різних напрямках. З'явилася можливість переосмислити сфери розвитку їх творчих здібностей, а також розробити ефективні умови, оптимальні методики і технології, що відповідають сучасним методологічним та методичним засадам. Особливого значення вирішення цієї проблеми набуває у теперішньому житті студентської молоді, під час важких воєнних та соціальних випробувань.

Дисертантка чітко визначила об'єкт, предмет, мету та завдання, опрацювала, узагальнила та систематизувала значний арсенал психолого-педагогічної, мистецтвознавчої та методичної літератури стосовно розвитку музично-творчих здібностей, а також існуючих в цьому плані методичних пошуків педагогів-музикантів, що дозволило виявити основні тенденції їх розвитку, обґрунтувати теоретичні аспекти формування музично-творчих

здібностей студентів педагогічних коледжів з позицій музичної психології і педагогіки, розкрити цей феномен у процесі музично-інструментального виконавства та окреслити перспективні шляхи розвитку означеного процесу в сучасній інструментальній підготовці студентів педагогічних коледжів.

На основі узагальнення естетико-філософської, мистецтвознавчої й психолого-педагогічної літератури вона здійснила термінологічний аналіз понять «здібності», «творчість», «творчі здібності» та «музично-творчі здібності». Розкриваючи зміст та основні напрямки їх формування, вона надала власне визначення поняттю «музично-творчі здібності». В дисертації ця дефініція представлена особистісним утворенням, яке спонукає до постійного творчого пошуку і оволодіння відповідними вміннями у різних видах музичної діяльності. На погляд авторки, структура музично-творчих здібностей студентів педагогічних коледжів має складатися з мотиваційно-орієнтаційного, когнітивно-мисленнєвого, комунікативно-рефлексивного і творчо-результативного компонентів. Разом вони спрямовуються на задоволення власних актуальних потреб студентів і мають чітко виражений ситуативний характер.

Розглядаючи особливості розвитку музично-творчих здібностей здобувачів фахової передвищої освіти у процесі інструментального виконавства, дисертантка привертає увагу до розвитку музично-творчих здібностей студентів у процесі навчання гри на баянах і акордеонах. Вона зазначає, що інтерес до цих інструментів на сучасному етапі навчання зумовлений удосконаленням їх механізмів та можливістю підвищення рівня виконавства завдяки ознайомленню з різними музичними стилями і жанрами, збагаченням процесу виконавства артикуляційними, тембровими та поліфонічними прийомами. Свідченням цього є високий рівень виконавської майстерності вітчизняних акордеоністів, активізація композиторської творчості для цих інструментів, використання інструментів у різних сферах музичної практики.

Науково-методологічною основою представленої дисертації слугують **компетентнісний, етно-культурологічний, імерсивний та резильєнс-підходи**, які визначають шляхи підвищення наявного рівня інструментальної підготовки баяністів-акордеоністів. Зокрема компетентнісний підхід дозволяє переосмислити мету і зміст музично-педагогічної освіти на рівнях фахової передвищої освіти. Його суттєвою ознакою є поглиблення моделі випускника такого типу закладу, розширення сутності професійної компетентності вчителя загальної середньої освіти завдяки комунікації, відповідальності та автономії.

Залучення етнокультурологічного підходу у формуванні музично-творчих здібностей майбутніх учителів музики обумовлено орієнтацію на духовні структури особистості, індивідуальне переживання чуттєвого досвіду, втіленого у творах національного і світового мистецтва, формування їх ідентичності у мистецькому, педагогічному та громадянському вимірах на індивідуальному та соціальному рівнях.

Застосування *імерсивного підходу*, який засновується на інтерактивних освітніх технологіях, дозволяє осучаснити дидактичні матеріали, використовуючи навчальну літературу і програмне забезпечення для розвитку музично-творчих здібностей студентів.

Використання *резильєнс-підходу* допомагає зберегти творчі ресурси і психологічну стійкість здобувачів передвищої освіти музично-педагогічних спеціальностей.

До безумовних переваг представленої роботи можна віднести запропоновану дисертанткою організаційно-методичну модель формування музично-творчих здібностей, утворену комплексом *ціле-мотиваційного, змістовно-методичного і оцінювально-результативного* компонентів педагогічного процесу у їх взаємозв'язку та взаємозумовленості. Інноваційне ядро цієї моделі утворюють такі педагогічні умови: проєктування резильєнтного культурно-освітнього простору в процесі поступової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва; використання потенціалу навчальної та виробничої практик для творчої ідентифікації майбутніх

педагогів-музикантів; оновлення традиційних форм та методів розвитку музично-творчих здібностей майбутніх учителів музичного мистецтва на основі презентованих технологій.

На кожному етапі своєї дослідної роботи К. П'явка доводить, що саме ці умови виступають необхідними обставинами для покращення навчального процесу. Вони сприяють підвищенню ефективності педагогічного керівництва у формуванні музично-творчих здібностей студентів та відповідають психолого-педагогічним критеріям оптимальності. Запропоновані педагогічні умови слушно корелюються з обраними методологічними підходами, що дозволяє говорити про їх наукову коректність і ґрунтовність. Таким чином, організаційно-методична модель не тільки окреслює теоретико-методологічні засади формування музично-творчих здібностей, а й розкриває практичні кроки для їх реалізації в освітньому процесі педагогічного коледжу.

Проведене дослідницею констатувальне дослідження дозволило зробити висновок, що реальний стан сформованості музично-творчих здібностей студентів педагогічних коледжів не відповідає сучасним вимогам Нової української школи, тому потребує кардинальних змін для забезпечення цього процесу.

Зазначимо, що в дисертації досить переконливо викладено хід і результати дослідно-експериментальної роботи. Дисертанткою визначено та обґрунтовано три етапи ефективного формування музично-творчих здібностей студентів у процесі інструментальної підготовки: емоційно-розвивальний, музично-накопичувальний та виконавсько-творчий. На кожному з них представлені цікаві завдання, спрямовані на формування музично-творчих здібностей студентів у процесі навчання. Так, на першому етапі основними методами навчання були обрані підбір мелодій на слух і формування умінь імпровізування. Їх доповнює впроваджений тренінговий спецкурс «Дизайн-мислення: стратегії резильєнтності», спрямований на подолання бар'єрів, які перешкоджають розкриттю творчого потенціалу студентів у процесі інструментально-виконавської діяльності. Цікавим методичним прийомом

став мистецько-просвітницький проєкт «Музика нескорених», що мав на меті через музику поглибити «драматичні і трагедійні смисли» українського суспільства останніх століть і показати студентам найкращі приклади творчого здобутку українських композиторів.

На другому етапі дослідження основна увага приділялася формуванню інструментально-виконавських здібностей майбутніх учителів музичного мистецтва в умовах концертної діяльності. У різних концертних заходах були задіяні емоційні, психологічні та інтелектуальні компоненти виконавської підготовки. Створення та виконання студентами власних музичних творів і пісень активізувало внутрішній художній потенціал і стало потужним засобом формування музично-творчих здібностей студентів.

На третьому етапі дослідження привертає увагу застосування методу «Методична майстерня», який передбачав не тільки окреме консультування, а послідовну педагогічну фасилітацію і наставництво у форматі форум-майстерні.

Представлені авторкою математичні розрахунки і порівняння якісних і кількісних показників у контрольній та експериментальній групах доводять дієвість запропонованої методики.

Таким чином, дисертація Катерини Миколаївни П'явки характеризується науковою новизною, має теоретичне і практичне значення. Її наукова новизна полягає в тому, що вперше теоретично обґрунтована та апробована методика музично-творчих здібностей здобувачів фахової передвищої освіти в процесі інструментального навчання та визначено педагогічні умови, які сприяють її впровадженню у навчальний процес; *уточнено* зміст понять «здібності», творчі здібності», «музично-творчі здібності»; *визначено* критерії та показники сформованості музично-творчих здібностей і *розкрито* навчально методичний потенціал навчання студентів баяністів-акордеоністів; *подальшого розвитку* набули теоретико-методичні підходи до удосконалення змісту та форм організації фахової підготовки для

розвитку музично-творчих здібностей студентів педагогічних коледжів на різних етапах інструментального виконавства.

Практичне значення дослідження полягає у розробленні та експериментальній перевірці методики формування музично-творчих здібностей студентів педагогічних коледжів у процесі інструментального виконавства, а також можливістю використання матеріалів дослідження та його висновків для оновлення змісту та методики викладання музично-інструментальних дисциплін у навчальних закладах фахової передвищої освіти. Матеріали дисертації можуть використовуватися для написання навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій з питань навчання гри на різних музичних інструментах у педагогічних закладах різного рівня акредитації.

У цілому позитивно оцінюючи дисертацію К.М. П'явки, висловимо деякі побажання, які виникли в процесі рецензування роботи.

1. Потрібно упорядкувати деякі данні, представлені авторкою у вступі дослідження.
2. Необхідно упорядкувати списки використаної літератури, представлені у всіх розділах дисертації.
3. Схему на стор. 177 бажано представити у вигляді таблиці.

Втім висловлені міркування не слід сприймати як зауваження, вони мають рекомендаційний характер і є додатковим доказом самостійності індивідуального науково-пошукового стилю дисертантки.

У цілому дисертаційна робота П'явки Катерини Миколаївни справляє позитивне враження, результати дослідження викладені чітко та послідовно, що свідчить про досягнення поставленої мети та успішне розв'язання висунутих завдань. Дисертаційна робота логічно структурована, складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, списку використаних джерел до кожного розділу, загальних висновків та додатків.

Основні теоретичні положення та результати дослідження повною мірою відображені у 8 наукових публікаціях, серед яких 3 публікації у

провідних фахових виданнях України, 2 – у міжнародних виданнях, 4 – праці апробаційного характеру, що свідчить про повноту викладу основних положень та результатів дисертаційного дослідження.

Дисертація П'явки Катерини Миколаївни на тему : «Формування музично-творчих здібностей здобувачів фахової передвищої освіти засобами інструментального виконавства» є цілісним завершеним і самостійним дослідженням, яке за своїм науково-теоретичним рівнем, новизною у постановці та вирішенні досліджуваної проблеми, аргументованістю теоретичних положень, висновків та практичним значенням відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво).

Рецензент

Народний артист України, доктор педагогічних наук,

Професор, декан факультету мистецтв

імені Анатолія Авдієвського

Імені Михайла Драгоманова

